

A tiszabecsi „csónaklelet”

PÁLL ISTVÁN

1990 nyarán több jelzést kapott a múzeum, hogy Tiszabecsnél egy rendkívüli méretű, megmunkált fatörzset találtak az igencsak leapadt Tiszában. 1991 áprilisában helyszíni szemlén derült ki, hogy a Dicső Árpád által fellelt és traktorral partra vontatott eszköz hajótest formájú vízieszköz, mely mindenképpen megmentésre érdemes.

A tárgyalások eredményeként a Felső-tiszai Vízügyi Igazgatóság speciális darus kocsija segítségével került a Sóstói Múzeumfaluba a „jármű”, ahol a tiszabecsi portán a számára felépített fedett színben kapott helyet. (1-2. kép)

Már a megtalálás pillanatától számos elképzelés született a „jármű” eredetére és használatára vonatkozóan. A tény: a 12,35 m hosszú, elől él formában kiképzett (felső élén 35 cm széles), a középső részén 100, végén 90 cm széles és legnagyobb magasságában 125 cm-es, belül üreges, fatörzsből kivájt „csónaktest” egyetlen fából, mégpedig tölgyfából készült. Kivágáskori életkorát (talán túlozva) 650 évre becsülték. A hosszú víz alatti léte idején semmilyen károsodás nem érte az iszapba ágyazódott fát, azonban a partra vontatáskor az egyik oldalsó része letört, de azt is biztonságba helyeztük és a restaurálás során visszaerősítjük eredeti helyére.

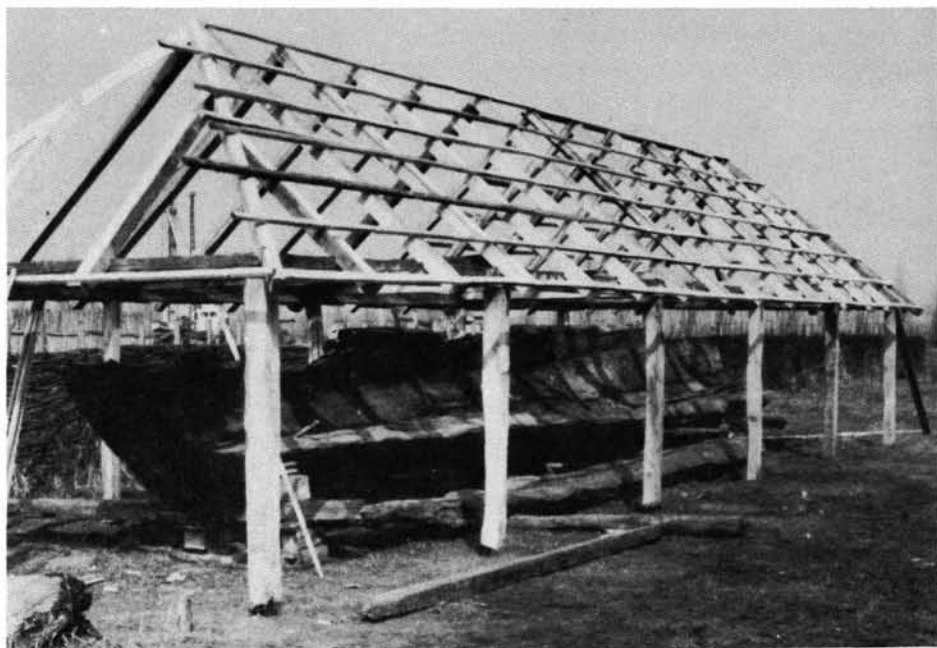
A tudományos vizsgálatok előtti találgatások során felmerült, hogy népvándorlás kori csónakot találtak a Tiszában. (Ezt azonban a vizsgálatok után teljes mértékben el kell vetnünk.) Másik elképzelés az, hogy a talált fatest egy sószállításra használt csónak, amellyel a Tisza felső szakaszáról az Alföldre szállították a sót. Ehhez a szatmárnémeti múzeumban lévő, hasonló formájú csónak szolgált analógiaként, amiről úgy tartják, hogy sószállító hajó.

Véleményem szerint a Tisza felső szakaszának sekély medre, a víz gyors folyása nem tette alkalmassá ezt a nehéz vízieszközt só szállítására, hiszen a kisméretű felső nyílás (mindössze 47 cm az elülső és 85 cm a középső részen), valamint a „csónak” viszonylag kicsi szélessége könnyen borulhatóvá tette volna a leterhelt szállítóeszközt. A sót egyébként leginkább tutajokon szállították, melyek nagy rakfelülete inkább volt alkalmas annakállítására.

Saját elképzelésem a következő: a fellelt „csónak” nem szállítóeszköz, hosszú távú vízi közlekedésre a gyors folyású vízben alkalmatlan. Inkább egy vízi-

1. kép

2. kép

malom vízben álló része lehetett, amelyre a vízikerek tengelye támaszkodott. A vízikerek tengelyének másik végét a malomház felőli részen rögzíthették.

Természetesen még alapos vizsgálatot igényel ennek a maga nemében páratlan leletnek a pontos meghatározása, mely addig is a múzeum egyik értékes kiállítási tárgyaként tekinthető meg a múzeumfaluban.

